

شبه نظامیان شمال سوریه

و آینده نظام سیاسی دمشق

امیرحامد آزاد^۱ طاهره ابراهیمی فر^۲

تاریخ دریافت ۱۳۹۶/۱۰/۲۸ تاریخ پذیرش ۱۳۹۷/۴/۱۱

چکیده

شرایط اضطراری حاکم بر سوریه پس از جنگ داخلی، به نوعی از هم‌پیمانی بین شبه‌نظامیان حزب اتحاد دموکراتیک کردستان و دولت مرکزی شکل داد. ماهیت این هم‌پیمانی بعد از تشکیل ائتلاف بین‌المللی مبارزه با داعش، بواسطه شکل‌گیری روابط نیابتی با آمریکا به عنوان حامی خارجی دستخوش تغییر شد. حزب اتحاد دموکراتیک کردستان با استفاده از پوشش این دو هم‌پیمانی تلاش برای غلبه بر رقبا و شکل‌دهی به نظم سیاسی جدیدی در شمال سوریه را آغاز کرد. در مقابل این روند، دولت ترکیه نیز به دلیل احساس تهدید از شکل‌گیری یک کیان گُردی در مرزهای این کشور، سازماندهی شبه‌نظامیان عرب مخالف دولت مرکزی را آغاز کرد. اقدامات ترکیه به نوع جدیدی از روابط نیابتی بین شبه‌نظامیان و حامی خارجی در شمال سوریه شکل داد که تلاش برای ایجاد نظم سیاسی نوین در شمال سوریه را بواسطه تعارض با ساختارسازی حزب اتحاد دموکراتیک کردستان آغاز کردند. کشف سناریوهای محتمل درباره نظم سیاسی آینده در شمال سوریه و تأثیر آن بر نظم سیاسی سوریه در دوره پسا داعش مسئله مهمی است، اما به نظر می‌رسد محتمل‌ترین سناریو بر پایه فقدان استراتژی مشخص حامیان خارجی برای ایجاد نظم سیاسی جدید و تعارض منافع آنان شکل می‌گیرد و به دولت سوریه امکان می‌دهد با اجرای استراتژی‌های چندوجهی بازدارنده، شکل‌گیری نظم سیاسی جدید در سوریه را مختل سازد.

واژگان کلیدی: کنفدرالیسم دموکراتیک، شبه نظامی حامی دولت، نظام فدرال شمال، روابط نیابتی، مخالفان عرب

۱. دانشجوی دکتری گروه روابط بین‌الملل، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲. دانشیار گروه روابط بین‌الملل، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

نویسنده مسئول، ایمیل: dr_ebrahimifar@yahoo.com

مقدمه

با آغاز اعتراضات عمومی در سوریه، افسار گُرد نیز به همراهی این روند پرداختند، اما در این روند شواهدی مبنی بر وجود سازماندهی برای طرح مطالبات گُردی وجود نداشت. احزاب گُرد و پیروان آن‌ها ساز و کارهای اعتراض و حتی شعارهای مطرح شده در تظاهرات‌های هفتگی را از معترضان عرب تقلید می‌کردند. شورای میهنی گُرد سوریه به عنوان یکی از بارزترین مظاهر تقلید از ائتلاف مخالفان عرب (شورای ملی سوریه) با عضویت ۱۱ حزب تحت حمایت حزب دموکرات کردستان عراق به رهبری مسعود بارزانی در اربیل شکل گرفت. این شورا در آوریل ۲۰۱۱، برنامه مدونی شامل حق تعیین سرنوشت و تمرکز زدایی سیاسی ارائه داد، اما تشتت آراء بین احزاب عضو و پایگاه ضعیف اجتماعی آنان در مناطق گُردنشین سوریه مانع از جریان‌سازی توسط این احزاب بود. از سوی دیگر یکی از احزاب خارج از این شورا به نام اتحاد دموکراتیک کردستان با اتکاء به نیروهای شبه‌نظامی و امنیتی سازمان‌یافته خود و پشتیبانی دولت مرکزی روند ممانعت از مشارکت مردم در تظاهرات عمومی و سرکوب احزاب مخالف را آغاز کرد و ضمن توافق با دولت مرکزی، پس از عقب‌نشینی نیروهای ارتش و امنیتی سوریه، بر مناطق گُردنشین سوریه مسلط شد و شکل جدیدی از ایجاد ساز و کار اداری در این مناطق را آغاز کرد. بعد از تشکیل ائتلاف بین‌المللی عزم ذاتی^۱ برای مبارزه با داعش، حزب اتحاد دموکراتیک کردستان از سال ۲۰۱۵، با استفاده از پوشش همپیمانی با این ائتلاف در چارچوب جبهه دموکراتیک سوریه ابعاد جدیدی از ساختارسازی را آغاز کرد که احتمال شکل‌گیری یک نظم سیاسی جدید خارج از کنترل دولت مرکزی در شمال سوریه را تقویت نمود.

به موازات آغاز تسلط حزب اتحاد دموکراتیک کردستان بر اراضی شمال سوریه، دولت ترکیه با استناد به روابط این حزب با پ.ک.ک، تشکیل یک کیان گُردی جدید در مرزهای طولانی این کشور با سوریه را یک تهدید جدی برای امنیت ملی ترکیه قلمداد نمود و تلاش برای جلوگیری از اقدامات حزب اتحاد دموکراتیک کردستان را آغاز کرد. احساس تهدید دولت ترکیه پس از تشکیل جبهه دموکراتیک سوریه توسط ائتلاف عزم

1 Inherent Resolve

ذاتی شدت مضاعفی به خود گرفت که نقطه عطف آن سازماندهی شبه‌نظامیان عرب مخالف دولت در غرب فرات برای مقابله تشکیل یک کبان‌گردی در شمال سوریه بود. این روند به یک مسئله پیچیده درباره تأثیر روابط پیچیده نیروهای شبه‌نظامی بر شکل‌گیری ساختار سیاسی آینده شمال سوریه در دوره پس‌اداعش تبدیل شد که به طور طبیعی بر کل ساختار سیاسی سوریه تأثیرگذار خواهد بود. بنابراین سؤال اصلی مقاله حول این محور شکل می‌گیرد که محتمل‌ترین سناریوی متأثر از کُشش شبه‌نظامیان شمال سوریه برای شکل‌دهی به نوع نظم سیاسی آینده کشور در دوره پس‌اداعش چیست؟

مقاله پیش‌رو بر این فرضیه استوار است که شبه‌نظامیان شمال سوریه با اتکاء به دو الگوی هم‌پیمانی با دولت مرکزی و روابط نیابتی با آمریکا و ترکیه در تلاش برای شکل‌دهی به نظم سیاسی جدید در سوریه هستند، اما فقدان استراتژی مشخص حامیان خارجی برای ایجاد نظم سیاسی جدید و تعارض منافع آنان به دولت سوریه امکان می‌دهد با اجرای استراتژی‌های چندوجهی بازدارنده، شکل‌گیری نظم سیاسی جدید در سوریه را مختل سازد. در این مقاله تلاش بر این است تا با استفاده از روش تجزیه و تحلیل روند^۱ سناریوهای محتمل درباره استقرار نظم سیاسی آینده در شمال سوریه استخراج شوند. در این فرایند تمرکز بر کشف روندها برای پیش‌بینی آینده از روی قرائن و شواهد تاریخی و تغییرات داده‌ها پیرامون عملکرد بازیگران ذینفع است. هدف از این پژوهش سنجش کارایی سیاستگذاری‌ها و نمایان ساختن مشکلات در حال ایجاد، پیرامون موضوع پژوهش است.

۱. رهیافت نظری

روابط نیابتی پدیده‌ای است که تعداد زیادی از جنگ‌ها ملموس و قابل تشخیص است. دانشگاه «اوپسالا» در بررسی حمایت‌های خارجی در ۵۲ مناقشه مسلحانه طی سال‌های ۱۹۵۷ تا ۲۰۱۱ هرگونه رابطه مبتنی بر حمایت نظامی بین یک طرف متخاصم و یک طرف سوم بیرون از تخاصم را به عنوان نشانه‌ای از وجود یک زوج نیابتی^۲ ارزیابی می‌کند. بر این اساس انحصار دولتی بودن حامی‌ها و غیردولتی بودن نایب‌ها قابل نقض است و روابط ۱۶۴ زوج نیابتی نشان می‌دهد که آن‌ها می‌توانند در قالب‌های دولت-

1 Trend Analysis

2 Proxy Dyad

دولت، دولت - غیردولتی، غیردولتی- دولت و حتی سازمان‌های دولتی و غیردولتی دسته‌بندی شوند (Croicu & others, 2011: 1-19). یک اصل محوری در نظریه جنگ پارتیزانی وجود دارد که می‌توان از آن را به ادبیات نظری روابط نیابتی تعمیم داد. در صورتی که براساس الگوی سنتی روابط نیابتی، حامی در قالب یک بازیگر دولتی و نایب در قالب یک مبارز نامتعارف ظاهر شوند. نایب از جهات سیاسی، نظامی و اقتصادی همواره به طرف دولتی که ذینفع سوم^۱ خوانده می‌شود وابسته است. رالف شوررز و کارل اشمیت از نظریه پردازان جنگ‌های چریکی، تصمیم حامی دولتی برای پایان دادن به این نقش را مساوی با نابودی پارتیزان‌ها توسط ذینفع سوم قلمداد می‌کنند. جان ورنر مولر بر اساس الگوی برآمده از روابط بین طرف‌های دولتی و چریک‌ها در طول جنگ سرد، پایان رابطه حامی دولتی و نایب چریک را به یک سیاه چاله برای نایب چریک تعبیر می‌کند که در آن قربانی منافع حامی دولتی خواهد شد. (Schmitt, 2004:53-59)

روابط بین زوج‌های نیابتی مبتنی بر حمایت نظامی بین یک طرف متخصص و یک طرف سوم بیرون از تخصص است که بازیگر خارجی محسوب می‌شود. اما الگوی دیگری نیز وجود دارد که ناظر به روابط بین یک دولت و شبه نظامیان حامی داخلی آن دولت است که هر دو بازیگرانی با یک ملیت و تابعیت هستند. تشکیل ساختارهای نظامی - امنیتی موازی با نهادهای رسمی، یک پدیده رایج سیستمی و دارای برخی ویژگی‌های مشترک است که قابلیت ایجاد الگوهای نظری فراگیر را فراهم می‌سازد. پاول استانیلند بر این باور است که بکارگیری شبه نظامیان از سوی دولت‌ها مبتنی بر اضطرار است و در چارچوب ایجاد نیروهای اقتدارگرایز موازی با نیروهای رسمی یک اقدام غیر عاقلانه محسوب می‌شود. الگوی روابط دولت‌ها و شبه نظامیان حامی آن‌ها نشان دهنده این واقعیت است که دولت‌ها بعد از رفع شرایط اضطرار، به طور عمومی با بکارگیری چهار استراتژی مختلف برای نابودی یا مهار شبه نظامیان حامی تلاش کرده‌اند (Staniland, 2015: 773)

1 Interested Third Party

جدول شماره (۱): استراتژی‌های چهارگانه دولت‌ها برای نابودی یا تضعیف شبه‌نظامیان حامی خود

<p>سرکوب^۱</p> <p>سرکوب نوعی از استراتژی است که بواسطه ضربات مهلک پایدار توسط شبه‌نظامیان و حامیانش با امید توزیع نیروی جنگی در یک نقطه با هدف نابودی یک گروه یا گروه‌های شبه نظامی دیگر و حامیانش و یا اخذ امتیازات قابل توجه تعریف می‌شود.</p>	
<p>مهار^۲</p> <p>مهار از سرکوب متفاوت است و در خلال روند آن کمتر از اعمال زور دولتی استفاده می‌شود. استراتژی مهار علیه گروه‌هایی بکارگرفته می‌شود که تحمل آن‌ها از آستانه پذیرش سیاسی دولت‌ها بالاتر است. شدت خشونت در استراتژی مهار پایین‌تر از حدی است که در سرکوب مورد استفاده قرار می‌گیرد، اما به هر حال شامل بکارگیری اعمال زور علیه گروه‌های مسلح است. دولت‌ها همواره به دلیل ترس شدید از خدشه دار شدن رهبری یا از دست دادن آن، مقیاس زیادی از زور را برای حفظ ثبات صرف می‌کنند.</p>	
<p>تبانی^۳</p> <p>تبانی عبارت از یک استراتژی فعال و پایدار است که بر اساس آن یک دولت و یا بازیگر مسلح سازمان‌یافته علیه یک بازیگر مسلح دیگر صف‌آرایی می‌کنند و بازیگر مسلح سازمان یافته از سوی دولت تسلیح می‌شود، لجستیک دریافت می‌کند و آموزش می‌بیند. بکارگیری این استراتژی به سیاست‌های متقابل یک دولت با گروه‌های مسلح بستگی دارد. تبانی یک استراتژی کوتاه مدت و مفید برای دولت‌هاست که مبنای آن تعامل روشن با گروه‌های مسلح است، اما این استراتژی در بلند مدت قدرت دولت را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد و زمانی که دولت تصمیم به خلع سلاح گروه‌ها بگیرد با چالش روبرو شود. از سوی دیگر گروه‌های مسلح همواره به تسلیحات و لجستیک دسترسی دارند و گاهی اوقات ممکن است تصمیم بگیرند، در مقابل دولت مرکزی به زور متوسل شوند.</p>	
<p>ادغام^۴</p> <p>هدف از استراتژی ادغام، انحلال گروه‌های شبه نظامی یا تبدیل آن‌ها به نیروهای عادی است. این یک سیاست دولتی برای پایان دادن به اعمال زور غیردولتی با استفاده از سیاست جذب به جای حذف نیروهای شبه‌نظامی است. این استراتژی شامل مذاکرات صلح با شبه‌نظامیان مخالف دولت و انتقال رسمی شبه‌نظامیان حامی دولت به داخل ساختار رسمی کشور است. در این روند گروه‌های شبه نظامی الزاماً خلع سلاح نمی‌شوند، بلکه مسلح باقی می‌مانند اما به عنوان بخشی از دولت ایفای نقش می‌کنند. الگوهای ادغام نشان داده است که به عنوان مثال گروه‌های شورشی تحت عنوان فعال دانشجویی پوشش داده شده‌اند و به شبه‌نظامیان حامی دولت اونیفورم ارتش داده شده است.</p>	

(Staniland, 2015: 773-775)

- 1 Suppression
- 2 Containment
- 3 Collusion
- 4 Incorporation

جدول شماره (۲): دسته‌بندی سه‌گانه شبه‌نظامیان حامی دولت

<p>شبه نظامیان متحد</p> <p>یک گروه شبه نظامی در جایگاه متحد، قادر به بسیج نمادها، بخش‌های جدا از هم مردم و مطالباتی است که در عرصه سیاسی مورد نظر یک رژیم هستند.</p>	
<p>شبه نظامیان دشمن</p> <p>شبه نظامیان دشمن، اهداف را در تعارض با الگوهای ایدئولوژیک یک رژیم حاکم بسیج می‌کنند. نیازی نیست این گروه شورشیان ضد دولتی باشند، شبه نظامیان دشمن الزاماً به مبارزه مستقیم با دولت نمی‌پردازند، ممکن است خواستار توزیع مجدد قدرت باشند و از نظر دولت نامشروع و برای نظم سیاسی مطلوب دولت مضر تشخیص داده شوند.</p>	
<p>شبه نظامیان منطقه خاکستری</p> <p>شبه نظامیان در نهایت می‌توانند در یک منطقه خاکستری قرار بگیرند که متشکل از ترکیب اجزاء مناقشه و مصالحه سیاسی است. این جایی است که تعداد زیادی از شبه نظامیان با برنامه سیاسی خود در آن قرار دارند و شکاف بین متحدین سیاسی و مخالفان را از بین می‌برد</p>	

(Staniland, 2015: 775)

الگوی تولید شده توسط استانیلند نشان می‌دهد که شبه نظامیان حامی دولت ممکن است بعد از رفع شرایط اضطرار و یا حتی در طول مدت استقرار این شرایط به دلیل تعارض ثانویه با رژیم حاکم دشمنی داشته باشند بنابراین دولت‌ها استراتژی‌های حذف یا تضعیف شبه‌نظامیان را در دستور کار خود قرار خواهند داد. (Staniland, 2015: 780-781)

جدول شماره (۳): قالب‌ها و روش‌های بکارگیری استراتژی‌های چهارگانه در قبال شبه نظامیان

قالب	روش	شرح
حامی اضافی	ادغام	حامیان اضافی گروه‌هایی هستند که ایدئولوژی آن‌ها با رژیم سازگار است اما تداوم حفظ موجودیت آن‌ها به نفع دولت نیست. این گروه‌ها به یک حزب حاکم یا دستگاه دولتی ملحق می‌شوند.
گروه‌های ناخوشایند	مهار	گروه‌های ناخوشایند معمولاً انعطاف‌پذیر نیستند و هدف سرکوب و نظارت قرار می‌گیرند. اما دولت‌ها از ظرفیت و قدرت کافی برای وارد کردن ضربه نهایی به این گروه‌ها برخوردار نیستند، ضمن اینکه گروه‌های ناخوشایند نیز به دلیل اتصال به منابع پول و سلاح از قدرت نسبی برخوردارند و حذف آن‌ها امکان‌ناپذیر است، به همین دلیل راه اندازی کارزارهای سرکوب از سوی دولت‌ها با ریسک بالایی همراه است و باید استراتژی مهار را به عنوان رویکرد پیش‌فرض خود قرار دهند.
دشمن مرگبار	سرکوب	شبه نظامیانی که در ردیف دشمن مرگبار با الزام اطلاعاتی و اعمال زور از سوی دولت، به شکل گسترده‌ای هدف قرار می‌گیرد. آن‌ها حتی اگر از نظر اندازه فیزیکی یا قدرت نظامی در شرایط حداقلی قرار داشته باشند یک تهدید واقعی برای طرح سیاسی بنیادین دولت ایجاد می‌کنند.
نقش غیرعادی	همکاری سطحی	نقش غیرعادی یک استراتژی نادر و کوتاه مدت سیاسی برای کاهش تنش سیاسی میان دولت و اهداف گروه‌های شبه نظامی از راه یک همکاری سطحی است.
شریک تجاری	توافق	بهترین استراتژی، همکاری با شبه نظامیانی است که از نظر ایدئولوژیک در یک منطقه خاکستری قرار دارند و از نظر عملیاتی نیز مفید هستند. دولت همکاری با این گروه‌ها را تحت عنوان یک شریک تجاری ادامه می‌دهد. همکاری تجاری با گروه‌های مسلح قدرتمند حتی اگر از ایدئولوژی سازگار با دولت برخوردار نباشند در ازای جلوگیری از تبدیل شدن مناطق تحت کنترل آن‌ها به یک محدوده خودمختار مفید خواهد بود.
متحد مسلح	تبانی	تبانی با گروه‌های مسلح، عمیق و چند سطحی است. نیروهای دولتی و شبه نظامیان غیر دولتی در این استراتژی از اتحاد عمیقی با یکدیگر برخوردارند و دارای ویژگی نیمه رسمی هستند. متحدین شبه نظامی از امتیازات زیادی برخوردارند و توسط نهادهای دولتی آموزش می‌بینند و اطلاعات، پول و تسلیحات دریافت می‌کنند. در صورتی که زمینه موجودیت این گروه‌ها به پایان برسد دولت استراتژی خود را به سمت حامی اضافی سوق می‌دهد و در راستای ادغام آن‌ها گام بر می‌دارد.

(Staniland, 2015: 780-781)

۲. مسائل گُردهای سوریه تا قبل از سال ۲۰۱۱

سوریه کشوری با جامعه قومی و دارای تکثر مذهبی است که سُنّی‌ها اکثریت جمعیت آن را تشکیل می‌دهند. برآورد دانشگاه کلمبیا در «پروژه خلیج - ۲۰۰۰»^۱ نشان می‌دهد در سال ۲۰۱۶، سُنّی‌های شافعی و حنفی ۶۸٫۴٪ جمعیت سوریه را به خود اختصاص داده بودند، اما تفوق ویژگی قومی در این کشور و تعارضات بین آن‌ها باعث شده تا علی‌رغم سُنّی بودن گُردها، مذهب سُنّی به عرب‌تبارها منتسب باشد و گُردها با ویژگی قومی خود مورد شناسایی قرار گیرند. در قیاس با آمار اعلام شده از سوی فرانسه در سال ۱۹۴۳، جمعیت گُردهای سوریه در سال ۲۰۰۹ حدود ۲ میلیون نفر برآورد شده بود. بر این اساس گُردها بعد از قوم عرب که حدود ۲۰ میلیون نفر از جمعیت سوریه را تشکیل می‌دهند، اولین اقلیت بزرگ در این کشور محسوب می‌شوند. آن‌ها به طور عمده در سه منطقه جدا از هم در امتداد مرزهای ترکیه زندگی می‌کنند که شامل غفرین (جبل‌الاکراد) و عین‌العرب (کوبانی) در استان حلب و کل استان حسکه (جزیره) است. (Erkmen, 2012: 9) با آغاز سیطره جنبش استقلال طلبی عربی از سال ۱۹۳۶ سیاست تهاجمی در قبال استقلال‌طلبان گُردها در دستور کار قرار گرفت. طی روندی که انقلاب ۱۹۳۷ نام گرفت استقلال‌طلبان گُردها اقدام به تأسیس یک سیستم جایگزین اداری در بخش جزیره کردند که از سوی فرانسوی‌ها حمایت می‌شد، اما در نهایت تا بهار ۱۹۴۶ فرانسه مجبور به عقب‌نشینی از سوریه شد و با قدرت‌نمایی ملی‌گرایان عرب سوریه به استقلال سیاسی دست یافت و خودمختاری منطقه جزیره خود منتفی شد (Kurd Watch (Report 1) 2009: 5-9)

روند ملی‌گرایی عربی تا ۱۹۶۱ به اوج خود رسید که نتیجه آن تغییر نام کشور از جمهوری سوریه به جمهوری عربی سوریه در سال ۱۹۶۲ بود. پس از آن دولت مرکزی با استناد به قانون شماره ۹۳ در روز ۲۳ آگوست ۱۹۶۲ یک سرشماری خاص در حسکه برگزار کرد که نتیجه آن لغو حق شهروندی و مالکیت از ۱۲۰ هزار گُردها در پنجم اکتبر همان سال با ادله تهدید نفوذ دادن گُردها به کشور از سوی ترکیه و عراق بود. در این قانون، گُردها ذیل دو موضوع افراد بی‌تابعیت و افراد بی‌سرزمین غیر ثبت شده،

1 The Gulf/2000 Project

«مکتومین» و «اجانب» نامیده شدند. این روند بعد از کودتای ۸ مارس ۱۹۶۳ و تسلط حزب بعث بر ساختار قدرت در سوریه شدت گرفت. در نوامبر ۱۹۶۳ محمد طلب هلال فرمانده امنیتی حسکه گزارشی با جنبه‌های سیاسی، فرهنگی و اجتماعی تهیه کرد. او در این گزارش، کردها را مردم خشن کوهی توصیف کرد که فاقد تاریخ، تمدن، زبان و پایه قومی و در حال تلاش برای ایجاد یک میهن خیالی هستند. هلال کردها را دشمنانی خطاب کرده بود که با وجود وابستگی‌های مذهبی که با اعراب، بین آنان و اسرائیل فرقی وجود ندارد. او برای جلوگیری از این روند پیشنهادات ۱۲ گانه‌ای ارائه داد که بندهای ششم، هشتم و دهم آن ناظر به محصور کردن و اختلاط مناطق کردی با جمعیت‌های عربی بود. بر این اساس دولت مرکزی بر اجرای برنامه‌ای را در دستور کار قرار داد که به کمربند عربی مشهور شد و با اجرای آن حدود ۱۴۰ هزار گُرد از ۳۳۲ دهکده در محدوده‌ای معادل ۱۵۰ کیلومتر مربع در امتداد مرز ترکیه اخراج و به جای آنان شهروندان عرب سکونت داده شدند. این طرح در سال ۱۹۶۵ به تصویب رسید و اجرای آن از سال ۱۹۷۳ آغاز شد. با اجرای طرح کمربند عربی تا سال ۱۹۷۶، ۲۵ هزار خانواده عرب در جزیره اسکان داده شدند (Kurd Watch (Report 5), 2010: 10-16).

در دوره بشار اسد، تلاش برای تثبیت طرح کمربند عربی بواسطه تصویب قوانین تکمیلی ادامه یافت. به عنوان مثال، بشار اسد روز دهم دسامبر ۲۰۰۸، قانون شماره ۴۹ که اصلاح شده قانون شماره ۴۱، (۲۶ اکتبر ۲۰۰۴) را امضاء نمود. ماده (۱) از فرمان ۴۱ که مربوط به مالکیت و اجازه زمین در «مناطق مرزی» بود تصریح کرده بود تأسیس، انتقال، تغییر یا خرید حقوق مربوط به زمین‌های مرزی با هدف اجازه یا انتفاع تجاری، بدون اجازه دولت مرکزی ممنوع است. اما با حذف قید «مناطق مرزی» در قانون شماره ۴۹ ذیل یک تفسیر بسیط استفاده از حقوق هر زمینی مشمول کسب اجازه دولتی شد. صدور این فرمان واکنش احزاب کردی را به دنبال داشت. به عنوان مثال حزب یکیتی، این قانون را یک پروژه از سوی دستگاه‌های امنیتی بشار اسد برای ادامه اجرای طرح کمربند عربی قلمداد کرد که هدف از آن پایان دادن به موجودیت قوم گُرد است. (Kurd Watch (Report 6), 2010: 1-12)

۳. مسئله پ.ک.ک در سوریه

حزب کارگران کردستان (پ.ک.ک) در اوایل دهه ۱۹۷۰، به رهبری عبدالله اوجلان (آپو) در آنکارا تأسیس شد و بعد از نقل مکان به مناطق کردنشین در جنوب شرقی ترکیه، از تاریخ ۲۷ نوامبر ۱۹۷۸، به طور رسمی با این نام به فعالیت ادامه داد. پ.ک.ک با ایدئولوژی رادیکال مارکسیستی درگیری با دولت ترکیه برای استقلال طلبی را آغاز نمود. در نتیجه از سال ۱۹۸۰ اعضای پ.ک.ک یا به زندان و اعدام محکوم شدند یا به کردستان سوریه گریختند. دولت سوریه از این حزب به عنوان اهرم فشار در اختلافات دو کشور استفاده کرد و تلاش کرد مسئله کردهای سوری را نیز ذیل همین رویکرد به ترکیه منتقل نماید. حافظ اسد، به این حزب در خاک سوریه و مناطقی از لبنان که تحت کنترل ارتش سوریه بود پناه داد. نیروهای پ.ک.ک در شمال دمشق و پایگاه معصوم گُرمز در دره بقاع لبنان توسط گروه‌های مسلح فلسطینی و به خصوص جبهه دموکراتیک آموزش‌های چریکی داده شدند و عملیات نظامی علیه دولت ترکیه را از آگوست ۱۹۸۴ آغاز کردند (Crisis Group Middle East Report (N° 136), 2013: 12).

دولت سوریه به پ.ک.ک اجازه تأسیس دفتر در دمشق، قامشلو، دریک، درباسیه، رأس‌العین، عفرین، حلب و حسکه داد و به موازات آن تغییر موازنه بین گردی را بواسطه سرکوب احزاب گرد وابسته به جناح بارزانی (دموکرات کردستان عراق) و ایجاد رقابت و تنش بین پ.ک.ک و احزاب دموکرات و اتحاد میهنی کردستان عراق (یکیتی) را در دستور کار خود قرار داد.

نتیجه این روند نفوذ عمیق پ.ک.ک در جامعه گردی سوریه بود، چنانکه برآورد می‌شود بین ۷ تا ۱۰ هزار گرد سوری به دلیل مشارکت در درگیری‌های چریکی با ترکیه به نفع پ.ک.ک کشته یا ناپدید شده باشند. این تعداد به طور واضح با اجازه دولت سوریه توسط پ.ک.ک نام‌نویسی شده بودند تا به جای خدمت اجباری سربازی در ارتش سوریه، برای پ.ک.ک در ترکیه بجنگند. این روند تا سال ۱۹۹۸، که دولت ترکیه، سوریه را به اقدام نظامی در خاک این کشور تهدید نمود ادامه پیدا کرد. بعد از توافق دو دولت بخش زیادی از رهبران پ.ک.ک توسط حکومت سوریه به ترکیه تحویل داده شدند و نیروهای مسلح رسمی این گروه در سوریه به ۱ تا ۱۰ سال زندان در سوریه

محکوم شدند. پس از انعقاد پیمان آدنا در سال ۱۹۹۹ بین سوریه و ترکیه، پ.ک.ک مرکز فرماندهی خود را به کوهستان قندیل در خاک عراق منتقل نمود و دولت سوریه، پ.ک.ک را مجبور به ترک خاک این کشور کرد. اوجالان رهبر پ.ک.ک پس از اخراج از سوریه در سال ۱۹۹۹ در کنیا دستگیر و به دولت ترکیه تحویل داده شد و پ.ک.ک روز دوم آگوست همان سال با دولت ترکیه آتش‌بس اعلام کرد. پ.ک.ک در سال ۲۰۰۳ بعد از اعلام آتش‌بس یک جانبه با ترکیه، با دو هدف حفظ پایگاه در سوریه و نگهداری هزاران عضو و هوادارش، اقدام به تأسیس یک حزب جدید در سوریه با نام حزب اتحاد دموکراتیک^۱ نام گرفت (Tejel, 2009: 76-77).

حزب اتحاد دموکراتیک کردستان به دلیل پایگاه اجتماعی قدرتمندی که از دهه ۸۰ در مناطق کُردی ایجاد کرده بود نقش برجسته‌ای در بسیج عمومی کُردها بعد از تصدی ریاست جمهوری توسط بشار اسد در سال ۲ هزار میلادی ایفا نمود. نقطه عطف این روند با شورش قامشلو در ۱۲ مارس ۲۰۰۴ و از درگیری بین هواداران دو تیم فوتبال الجهاد از قامشلو و الفتوه از دیرالزور آغاز شد، اما شعارهای طرفین به سرعت سیاسی شد و کار به یک شورش سراسری تا ۱۸ مارس ۲۰۰۴ کشید. اعتراضات کُردی در شمال سوریه از می و ژوئن ۲۰۰۵ با نام «قیام دوم» از سرگرفته شد، البته با این تفاوت که اعتراضات بعدی دارای ماهیت کاملاً مشخص سیاسی برای اعاده مطالبات کُردی در سوریه بودند (Kurd Watch (Report 4), 2009: 1-26).

در طول این روند پ.ک.ک در بسیاری از کشورها در لیست سیاه قرار گرفت و در دوم آوریل ۲۰۰۴، شورای اتحادیه اروپا این سازمان را به فهرست سازمان‌های تروریستی اضافه کرد. در همان سال، وزارت خزانه‌داری ایالات متحده نیز دارایی‌های شاخه‌های این سازمان را مسدود نمود. اما حزب اتحاد دموکراتیک کردستان از این روند مصون ماند. پ.ک.ک ساختارهای موازی دیگری در سوریه ایجاد کرد که حزب اتحاد دموکراتیک کردستان مرکز ثقل همه آنها بود. به عنوان مثال از سال ۲۰۰۵ شورای مردمی کردستان غربی^۲ و اتحادیه مردمی کردستان^۳ که توسط فرماندهی پ.ک.ک در

1 Partiya Yekîtiya Demokrat (PYD)

2 EncûmenaGel ya Rojavayê Kurdistanê

3 Koma Civakên Kurdistan, KCK

قندیل هدایت می‌شدند در سوریه اقدام به تأسیس شاخه نمودند. پ.ک.ک روز هفتم جولای ۲۰۱۱ جنبش دیگری به نام **جامعه دموکراتیک در کردستان روژاوا**^۱ تأسیس کرد. (9: Ileana, van Wilgenburg, Hossino, 2012). این سیستم در هم تنیده ابزاری برای پنهان نگاه داشتن نقش پ.ک.ک در کردستان سوریه بود، اما در واقع این شبکه، بواسطه طیفی از فرماندهان پ.ک.ک اداره می‌شود. ظیر حاجی منصور و جمشید عثمان یک کُرد ایرانی و از فرماندهان نظامی در حسکه (جزیره) و تل ابیض، حوّل کمال از فرماندهان نظامی در عفرین، زوحات کوبانی مسئول امور دیپلماتیک در اروپا، نواف خلیل پل ارتباطی با اروپا در بروکسل بلژیک، نمونه افرادی بودند که از پ.ک.ک در ساختار تصمیم‌گیری حزب اتحاد دموکراتیک کردستان مشارکت داشتند. شاهین جالو که فرمانده کل نیروهای نظامی سوریه نیز یک عضو مشترک بین پ.ک.ک و حزب اتحاد دموکراتیک کردستان بود که سال‌ها نماینده پ.ک.ک در اروپا و عضو کمیته مرکزی این حزب را عهده دار بود. عمر حسین جالوش مأمور و نماینده سیاسی این حزب در عین‌العرب (کوبانی) و همه فرماندهان نظامی در این شهر قبل از آغاز اعتراضات عمومی در سوریه از اعضاء پ.ک.ک بودند. شیار هولدز، آلدز خلیل و الهام احمد همگی از کُردهای دارای تابعیت ترکیه و اعضاء پ.ک.ک هستند که کادر فرماندهی حزب در عین‌العرب و نمایندگی آن در شورای عالی کُرد را عهده دارند. ردور خلیل سخنگوی نیروهای حمایت خلق شاخه نظامی حزب نیز سابقه یک دهه جنگ برای پ.ک.ک را در کارنامه خود دارد

۴. ایده کنفدرالیسم دموکراتیک

عبدالله اوجالان در سیر تفکرات خود در زندان به ایده استقلال‌طلبی پایان داد و پ.ک.ک از سال ۲۰۰۵ روند مذاکرات صلح با دولت ترکیه را آغاز کرد. اوجالان با نفی دولت – ملت‌گرایی نظریه ملت دموکراتیک و نظام کنفدرالیسم دموکراتیک را به عنوان نقشه راه مطرح کرد. ظهور این ایده و طرح آن از سوی عبدالله اوجالان تابع یک روند تاریخی از تحولات و تغییرات در ساختار پ.ک.ک بود. شکل‌گیری ایده کنفدرالیسم دموکراتیک مبتنی بر روند بازنگری نظری اوجالان بر اساس واقعیت‌های موجود بود که چارچوب

1 Tevgera Civaka Demokratîk a RojavayêKurdistan, TEV-DEM

آن تمام اقوام (نه فقط کُرد) را دربر می‌گرفت. اوجالان طی سالهای بعد از ۲۰۰۵ تلاش نمود تا کنفدرالیسم دموکراتیک را در چارچوب مانیفست تمدن دموکراتیک تئوریزه کند که حاصل آن در دوره پنج جلدی از کتابی با همین نام و در قالب ۱۱۲۳ صفحه گردآوری شد. او استدلال می‌کند که تمامی دولت - ملت‌هایی بوجود آمده که بعد از جنگ جهانی اول سازمان‌هایی بودند که در داخل علیه ملت‌های خویش و در خارج علیه یکدیگر به جنگ مشغول شدند. اوجالان مهم‌ترین شاهد ادعای خود را تقسیم کُردستان به دنبال عهدنامه «سایکس - پیکو» می‌داند و بر این باور است که موازنه دولت - ملت در خاورمیانه توسط نیروهای هژمونیک مدرنیته کلاسیک طراحی شده است. او بر همین اساس تشکیل هسته دولت - ملت کُرد در اقلیم کردستان را نیز در چارچوب حساب و کتاب‌های هژمونیک اسرائیل ارزیابی می‌کند که شامل حمایت از حزب دموکرات کردستان عراق توسط اسرائیل در دهه ۱۹۶۰ و ایجاد جنگ دوم خلیج فارس برای تشکیل هسته ماندگار دولت - ملت کُرد توسط این حزب با هدف پاکسازی پ.ک.ک بوده است (اوجالان، ۱۳۹۲: ۲۶۷-۲۴۷).

اوجالان کنفدرالیسم را نوعی ساختار خودمدیریتی سیاسی معرفی می‌کند که در چارچوب آن همه گروه‌های جامعه و هویت‌های فرهنگی می‌توانند در جلسات محلی، پیمان‌های عمومی و شوراها مشارکت داشته باشند. مانیفست کنفدرالیسم دموکراتیک به برخورداری از نیروی دفاع ذاتی در برابر تهدید نیروهای مهاجم خارجی و مداخلات نیروهای سلطه‌جوی داخلی (مداخله و حمله طبقات قدرت طلب درون جامعه) اشاره دارد که از اختیار عمل لازم برخوردارند اما تحت کنترل ارگان‌ها و نهادهای سیاست دموکراتیک قرار دارند (Ocalan, 2011: 26).

۵. (P.Y.D) و ساختارسازی در سایه همپیمانی با دولت سوریه

پس از آغاز اعتراضات در سوریه که مرکز ثقل مطالبه آن سرنگونی حکومت اسد بود، صالح مسلم یکی از دو رهبر حزب اتحاد دموکراتیک کردستان با سؤالی درباره مطالبه حزب متبوعش از سطح تغییر در سوریه روبرو شد. پاسخ او حکایت از این داشت که حزب اتحاد دموکراتیک کردستان به دنبال تغییر رژیم نیست. صالح مسلم در بخشی از یک مصاحبه تفصیلی که نوامبر ۲۰۱۱ منتشر شد تصریح کرد که حزب متبوعش خواستار

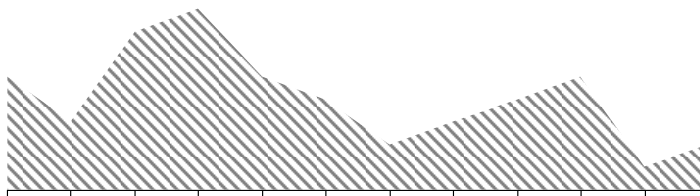
اصلاحات است نه تغییر رژیم. تشریح پروژه حزب اتحاد دموکراتیک کردستان از زبان رهبر حزب در سوریه به وضوح نشان داد که این برنامه بر پایه استقلال طلبی پایه ریزی نشده است. صالح مسلم در بخش دیگری از مصاحبه خود در این رابطه گفت: ما یک پروژه را به پیش می‌رانیم: «خودمدیریتی دموکراتیک این باید روشن شود که ما با این دستور کار به دنبال خودمختاری نیستیم، ما به عنوان یک جنبش آزادی‌بخش گُردی فهم کلاسیک از قدرت را رد می‌کنیم، ما اشکال کلاسیک فدرالیسم، کنفدرالیسم، دولت مستقل و خودمختاری را رد می‌کنیم. (Kurd Watch, 2011: A)

بنابراین از جولای ۲۰۱۲، دولت مرکزی پس از مذاکره با حزب اتحاد دموکراتیک کردستان عقب‌نشینی نیروهای ارتش و امنیتی از مناطق گُردنشین در شمال سوریه را آغاز نمود. دولت مرکزی سوریه با اطمینان از این روند که حزب اتحاد دموکراتیک کردستان به روند براندازی نخواهد پیوست، تمرکز خود را به سایر جبهه‌ها منتقل نمود و در عین حال بواسطه حمایت لجستیک، اطلاعاتی و تسلیحات شرایط تغییر موازنه به نفع حزب در شمال سوریه را فراهم ساخت. بنابراین حزب پس از تسلط بر این مناطق، از روز ۱۳ نوامبر ۲۰۱۳ در بخش اعظم استان حسکه^۱ (جزیره) و شهرهای عفرین و عین‌العرب (کوبانی) در استان حلب دولت موقت تشکیل داد. واحدهای حمایت خلق و شاخه امنیتی حزب اتحاد دموکراتیک کردستان (آسایش)^۲، اقداماتی نظیر بازجویی، دستگیری انفرادی و دسته جمعی، شکنجه و حتی قتل اعضاء گروه‌های گُرد رقیب مرتبط با بارزانی و معترضان عرب در مناطق تحت کنترل خود را در دستور کار خود دادند و طی یک روند پرفراز و نشیب در سال ۲۰۱۴ بر شمال سوریه تفوق یافتند. (سنایی، آزاد، ۱۳۹۵: ۴۱-۳۸)

۱. ارتش سوریه حضور خود را در مناطق محدودی نظیر شهر قامشلو، بخش زیادی از شهر حسکه و محدوده استقرار تیپ توپخانه ۵۶۴ را حفظ کرد.

2 Asayiş

نمودار شماره (۱): روند سرکوب مخالفان توسط (PYD) در شمال سوریه طی سال ۲۰۱۴

دسامبر نوامبر اکتبر سپتامبر آگوست جولای ژوئن می آوریل مارس فوریه ژانویه

(سنایی، آزاد، ۱۳۹۵: ۴۱)

۶۳

جدول شماره (۴):

روند نهادسازی توسط حزب اتحاد دموکراتیک کردستان در سوریه

کارکرد	گنش	بازه زمانی
تسلط بر زمین	محاصره مراکز دولتی در مناطق کردی	۲۰ جولای ۲۰۱۲
	عقب نشینی دولت از درباسیه، تل تمر، عامودا و مالکیه (دریک) و تسلط حزب بر مرز ترکیه	۱۰-۱۲ نوامبر ۲۰۱۲
ایجاد کارگزاری	انتشار قانون دولت موقت خودمدیریتی دموکراتیک در کردستان غربی (روزاوا) با پایتختی قامشلو	۱۸ جولای ۲۰۱۳
	تسلط حزب بر استان حسکه و دو شهر عین العرب (کوبانی) و عفرین در استان حلب	۱۵ سپتامبر ۲۰۱۳
	اعلام دولت موقت خودگردان با ۶۱ عضو در جزیره، کوبانی و عفرین و تشکیل کمیته نگارش قانون	۱۳ نوامبر ۲۰۱۳
اداره خودمدیریتی	اعلام آغاز به کار ساختار اداری خودمدیریتی (کانتون) با ۲۲ وزارتخانه، توسعه ساختارهای نظامی و امنیتی حمایت خلق و آسایش و آغاز امنیتی شرایط علیه احزاب کرد رقیب	۲۱ ژانویه ۲۰۱۴
	اعلام قانون اداره سه کانتون (بخش‌های خودمدیریتی جزیره، کوبانی و عفرین)	۵ فوریه ۲۰۱۵

(سنایی، آزاد، ۱۳۹۵: ۴۰-۳۸)

حزب در متن ماده سوم قانون خودمدیریتی دموکراتیک در کردستان غربی، به طور مصرح حکومت مرکزی سوریه را به رسمیت شناخت و کردستان غربی (روژاوا) به عنوان یک منطقه خودمدیریتی دموکراتیک با پایتختی قامشلو بخش جدایی‌ناپذیری از تمامیت ارضی سوریه معرفی کرد. در قانون اداره کانتون‌ها (بخش‌ها) نیز نسبت به حاکمیت حکومت مرکزی تصریح صورت گرفت و کانتون یک سیستم سیاسی و اداره شهری بر پایه قرارداد اجتماعی معرفی شد که قطعات مختلف اجتماع سوریه را در دوران گذار از دیکتاتوری، جنگ داخلی و ویرانی به سمت یک جامعه دموکراتیک با یکدیگر آشتی می‌دهد. (سنایی، آزاد، ۱۳۹۵: ۴۲)

تشکیلات خودمدیریتی دموکراتیک در کردستان سوریه، دو شورای قانون‌گذاری و قضایی و یک کمیته عالی انتخابات در رأس هرم اداری و یک شورای اداری در هر کانتون تشکیل داد که هر یک از آن‌ها از ۲۰ هیئت برای رسیدگی به امور مختلف تشکیل شدند. تشکیل واحدهای منسجم و سازمان یافته نظامی و امنیتی - اطلاعاتی در هر کانتون یکی از نقاط عطف عملکرد حزب اتحاد دموکراتیک کردستان بود که به نظر می‌رسد در آینده به عنوان یکی از اهرم‌های بازدارنده مهم در مقابل هر نوع نیروی مهاجم عمل کنند. حزب اتحاد دموکراتیک کردستان بعد از شورش ۲۰۰۴ قامشلو، در برخی روستاها هسته‌های نظامی ایجاد کرد که بقای آن در قالب «جنبش جوانان انقلاب»^۱ حفظ شد. چنین هسته‌هایی بعد از سال ۲۰۱۱، امکان سازماندهی سریع و گسترده شبکه نظامی، امنیتی حزب را فراهم کردند. ریزان کلو رئیس مشترک هیئت دفاع و حمایت ذاتی در اقلیم جزیره هدف از تشکیل این ساختارهای نظامی را بنای یک ارتش رسمی منظم اعلام کرد که باید دارای سطح دقیقی از آموزش و انضباط باشد. واحدهای اطلاعاتی - امنیتی با نام آسایش روژاوا^۲ بعد از خروج نیروهای ارتش سوریه از مناطق گُردی در کوبانی، رمیلان و مالکیه (دیریک) از ۲۲ اکتبر ۲۰۱۲ شکل گرفتند. پلیس راهنمایی و رانندگی، نیروهای مبارزه با تروریسم، آسایش زنان، امنیت ایست و

۱. حركة شبیبة الثورة

2. Asayîşa Rojava

بازرسی، سازمان امنیت کل و شاخه مبارزه با جرائم سازمان یافته، واحدهای زیر مجموعه آسایش هستند (مُلارشید، ۲۰۱۷: ۴۰-۲۶).

جدول شماره (۵):

مشخصات کانتون‌های خودگردان در کردستان غربی (روژاوا)

مرکز اداری	تعداد شهرداری	تعداد روستا	تعداد نواحی اداری	مساحت (م.ک.م)	کانتون
عامودا	۱۳	۱۷۱۷	۱۴	۲۳,۰۰۰	جزیره
عفرین	۱۷	۳۶۶	۷	۳,۸۵۰	عفرین
کوبانی	۱	۴۴۰	۲	۳,۰۶۸	کوبانی

(مرکز عمران للدراسات الاستراتیجیة، ۲۰۱۵: ۹)

جدول شماره (۶):

هیئت‌های فعال در شوراهای اداری هر کانتون

روابط خارجی	کار و امور اجتماعی	تجارت و اقتصاد	مخابرات	تأمین	آموزش و پرورش	دفاع و حمایت ذاتی
عدالت	خانواده شهداء	زراعی	داخلی و آسایش	امور دینی	فرهنگی	اداره محلی و شهرداری‌ها
حقوق بشر	حمل و نقل	بهداشت	مالی	امور زنان و خانواده	شهرداری‌های مردمی	

(مرکز عمران للدراسات الاستراتیجیة، ۲۰۱۵: ۱۱)

جدول شماره (۷):

استعداد تخمینی نیروهای روزاوا متشکل از نیروهای اصلی و متحدین آن

نیروهای اصلی	واحدهای حمایت خلق	واحدهای دفاع زنان	نیروهای دفاع ذاتی	نیروهای امنیتی (آسایش)	پلیس
استعداد	۲۴۰۰۰ (کرد)	۱۳۰۰۰ (کرد)	۱۰۰۰۰ (کرد)	۴۰۰۰ (کرد)	۱۰۰۰ (کرد)
وظیفه	دفاع از کانتون	طرح برابری جنسیتی	دفاع شهری (آتش نشانی و...)	پلیس نظامی	پلیس نظامی
محل خدمت	کانتون‌های عفرین، کوبانی و جزیره	کانتون‌های عفرین، کوبانی و جزیره	کانتون‌های کوبانی و جزیره	کانتون‌های عفرین، کوبانی و جزیره	فقط کانتون جزیره
نیروهای متحد	نیروهای حمایت خلق (کرد)	گردان آزادی بخش جهانی	سنادید (عرب) (قبایل)	گارد‌های خابور (آسوری)	شورای نظامی سربانی
استعداد	نامعلوم	۲۰۰	۴۰۰	۳۰۰	۲۰۰۰
وظیفه	نقش حمایتی	نقش حمایتی	نامشخص	نامشخص	نامشخص
محل خدمت	فقط کوبانی	فقط کوبانی	فقط کانتون جزیره	فقط کانتون جزیره	فقط کانتون جزیره

(Casagrande, 2016: 2-4)

۶. تلاش برای ایجاد نظم سیاسی در شمال سوریه بر بستر روابط نیابتی با ائتلاف

براساس شواهد عینی بخش زیادی از روند ایجاد و توسعه ساز و کارهای خودمدیریتی دموکراتیک در سال ۲۰۱۳ انجام شده است، اما حزب اتحاد دموکراتیک کردستان طی روند دیگری از پوشش همکاری و هم‌پیمانی با ائتلاف بین‌المللی راه عزم ذاتی^۱ برای تثبیت و توسعه این ساختارها استفاده کرد. ائتلاف عزم ذاتی از روز ۴ نوامبر ۲۰۱۵ ساختاری به نام نیروهای جبهه دموکراتیک سوریه ایجاد کرد که از ۱۸ گروه تشکیل شده

1. Inherent Resolve

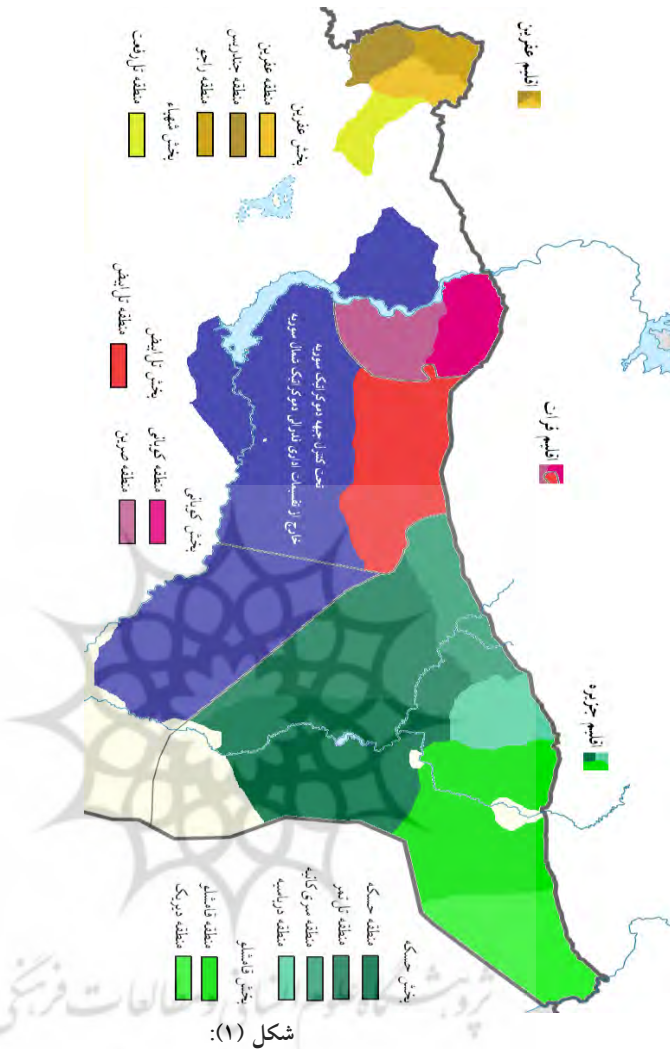
بود که استعداد آن بر اساس اعلام ژنرال دانفورد رئیس ستاد ارتش آمریکا معادل ۵۰ هزار نفر بود. دانفورد ادعا داشت حدود ۲۰ الی ۲۵ هزار نفر از این استعداد را اعراب تشکیل می‌دهند و از ظرفیت جبهه دموکراتیک سوریه برای نابودی مرکز ثقل فیزیکی داعش در سوریه (رقه) آزادی باقیمانده قلمرو این سازمان در دیرالزور استفاده خواهد شد (U.s department of Defence (A), 2017).

آمریکا به عنوان فرمانده ائتلاف عزم ذاتی از ابتدای همکاری با حزب اتحاد دموکراتیک سوریه از سوی دولت ترکیه مورد انتقاد شدید قرار گرفت و به همین دلیل برای رفع نگرانی ترکیه نمایه‌ای از یک ساختار مرکب از همه قومیت‌های ساکن در شمال سوریه به نمایش گذاشت و به خصوص بر جذب عضو از قبایل عرب و اعلام افزایش نسبت آنان تأکید نمود، اما شواهد عینی حکایت از این داشت که آمریکا نسبت نیروهای عمل کننده در جبهه دموکراتیک سوریه را به شکل کاریکاتورگونه به نفع اعراب اعلام کرده است. وزارت دفاع آمریکا تلاش کرد تا اثبات کند حدود نیمی از نیروهای جبهه دموکراتیک را اعراب تشکیل می‌دهند اما واقعیت این بود که عرب‌ها حداکثر یک ششم از این ساختار را تشکیل داده بودند (Clawson, 2016: 10).

حزب اتحاد دموکراتیک کردستان حدود یک ماه پس از عضویت در جبهه دموکراتیک سوریه، روند قوام‌بخشی به ساختارهای ایجاد شده را آغاز کرد. دور جدید اقدامات حزب به وضوح تلاش برای شکل‌دهی به یک نظم سیاسی نوین در شمال سوریه را به نمایش گذاشت. نقطه عطف این روند کنفرانس مردمی دموکراتیک بود که روز ۲۷ جولای ۲۰۱۷ در رمیلان برگزار شد. نتیجه این کنفرانس تصویب قانون شماره (۱) تحت عنوان قانون تقسیمات اداری ویژه مناطق فدرالی دموکراتیک شمال سوریه توسط ۱۵۶ عضو مشارکت کننده بود. این قانون در چهار فصل و ۹ ماده شمال سوریه را به سه منطقه (اقلیم) با شش شهرستان تقسیم کرد. بر اساس این مصوبه برای اولین بار استان رقه وارد محاسبات حزب اتحاد دموکراتیک سوریه شد و عین‌عیسی به عنوان یکی از نواحی بخش تل‌ابیض در اقلیم فرات در تقسیمات اداری نظام فدرالی شمال سوریه قرار گرفت. (المركز الإعلامي لقوات سوريا الديمقراطية، ۲۰۱۷، الف)

بر اساس تقسیم‌بندی اداری در مصوبه رمیلان محل استقرار مرکز هماهنگی و روابط ائتلاف بین‌المللی مبارزه با داعش (عزم ذاتی) و شورای شهر رقه در محدوده یکی از اقلیم‌های سه گانه نظام فدرالی شمال سوریه قرار گرفت. روز ششم آگوست ۲۰۱۷ ائتلاف بین‌المللی با جبهه دموکراتیک سوریه حول اداره آینده رقه بعد از آزادی کامل تشکیل جلسه داد. حضور **الهام احمد** رئیس مشترک **جامعه دموکراتیک کردستان روژاوا**، حسن محمد علی و عبدالقادر موحد عضو هیئت سیاسی این شورا در جلسه مذکور به معنی تأثیرگذاری مهم ساختارهای برآمده از عملکرد حزب اتحاد دموکراتیک کردستان سوریه بر اداره آینده رقه بود.^۱ الهام احمد در این جلسه بر لزوم جلوگیری از تسلط دوباره دولت مرکزی بر رقه تأکید کرد و نمایندگان ائتلاف و ایالات متحده نیز پس از آن نسبت به جلوگیری از ورود نیروهای دولتی به محدوده شرق فرات اطمینان دادند.^۲ (المركز الاعلامی لقوات سوريا الديمقراطية (ب)، ۲۰۱۷)

۱. جامعه دموکراتیک کردستان روژاوا اداره فدرال دموکراتیک شمال سوریه و کانتون‌های سه گانه آن را برعهده دارد. این ساختار روز هفتم جولای ۲۰۱۱ توسط پ.ک.ک تأسیس شد.
۲. روز ۱۷ آگوست ۲۰۱۷ ژنرال استیو جونز معاون فرمانده ائتلاف در مقابل ابراز نگرانی لیلی مصطفی رئیس مشترک شورای شهر رقه و شیوخ قبایل درباره احتمال عبور نیروهای ارتش سوریه از رود فرات و ورود به شهر اطمینان داد که ائتلاف با روسیه برای دور نگاه داشتن نیروهای سوری از رقه هماهنگی لازم را انجام داده است. برت مک‌گورک نماینده ویژه رئیس جمهور آمریکا در ائتلاف عزم ذاتی نیز روز ۱۸ اکتبر ۲۰۱۷ در دیدار با شورای شهر و معتمدین و شیوخ عشایر رقه بار دیگر تأکید کرد که رژیم سوریه در رقه هیچ جایگاهی ندارد.

شکل (۱): تقسیمات اداری نظام فدرالی دموکراتیک در شمال سوریه بر اساس مصوبه رمیلان (منبع: نگارنده)

۷. تأثیر تداوم حضور نظامی آمریکا بر نظم سیاسی آینده سوریه

لایحه بودجه نظامی ارائه شده توسط وزارت دفاع آمریکا در سال ۲۰۱۸ حکایت از این داشت که ایالات متحده قصد دارد حداقل برای این سال مالی حضور نظامی در سوریه را حفظ خواهد کند. این لایحه در بخش عملیات‌های احتمالی خارج از کشور^۱، خواستار ارتقاء تنخواه از ۴۳۰ به ۵۰۰ میلیون دلار در بخش مبارزه با داعش در سوریه شده بود.^۲ وزارت دفاع آمریکا در دفاع از این لایحه به آموزش استعداد تقریبی ۲۵ هزار نفر از معارضین غربال شده تا پایان سال ۲۰۱۷ اشاره و پیش‌بینی کرده بود که ۵ هزار نفر دیگر نیز در سال ۲۰۱۸ به این تعداد افزوده خواهد شد. وزارت دفاع تصریح کرده بود که این نیروها در بخش‌های آزاد شده از کنترل داعش در سال ۲۰۱۷ استقرار یافته‌اند و در پاکسازی باقیمانده اراضی در سال ۲۰۱۸ مشارکت خواهند کرد. (Department Of Defense Budget Fiscal Year (FY) 2018, 2017: 18) رکس تیلرسون وزیر وقت امورخارجه آمریکا نیز روز ۱۸ ژانویه ۲۰۱۸ طی یک سخنرانی جامع و اختصاصی انتظارات ایالات متحده از آینده سوریه را بیان نمود و تصریح کرد که آمریکا برای اطمینان از عدم بازگشت داعش حضور نظامی در سوریه را حفظ خواهد کرد (U.S. Department of state, 2018). استمرار حضور ایالات متحده در سوریه یک فرصت مهم برای حزب اتحاد دموکراتیک کردستان محسوب می‌شود تا در سایه تداوم مبارزه با تروریسم، تلاش برای شناسایی دوفاکتوی ساختار تأسیس شده در شمال سوریه را آغاز کند. ایالات متحده در دوره جنگ با داعش با استقرار نیروهای ویژه زرهی ارتش آمریکا از مواضع حزب اتحاد دموکراتیک کردستان در مقابل حملات ترکیه حفاظت کرد. آمریکا همچنین بعد از آغاز تلاش ارتش سوریه برای پیش‌روی به سمت کرانه جنوبی رود فرات و عبور از پل شهر طبقه به سمت رقه، پس از ارتباط با طرف روس، از مسیر شرق به غرب به سمت رقه حد فاصل دو کیلومتری مواضع جبهه دموکراتیک سوریه را منطقه کاهش تنش اعلام نمود (CJTF-OIR, 2017). استعداد نظامی آمریکا در سوریه به خودی خود، یک عامل تعیین کننده برای شکل‌دهی به نظم سیاسی آینده سوریه محسوب نمی‌شود. بررسی داده‌های موجود در مرکز اطلاعات نیروی انسانی وزارت

1. Overseas Contingency Operations (OCO)

2. Counter Islamic State of Iraq and Syria (ISIS) Train and Equip Fund (CTEF)

دفاع آمریکا^۱ حکایت از این دارد که روند حضور مستشاران این نهاد در سوریه از ژوئن ۲۰۱۶ افزایش تصاعدی داشته و بعد از نابودی مرکز ثقل داعش در رقه این روند سیر نزولی خود را آغاز کرده است. همچنین بررسی اطلاعات موجود نشان می‌دهد که استعداد نظامی آمریکا معطوف به مأموریت‌هایی است که ویژگی تهاجمی علیه دولت مرکزی ندارند.

جدول شماره (۸):

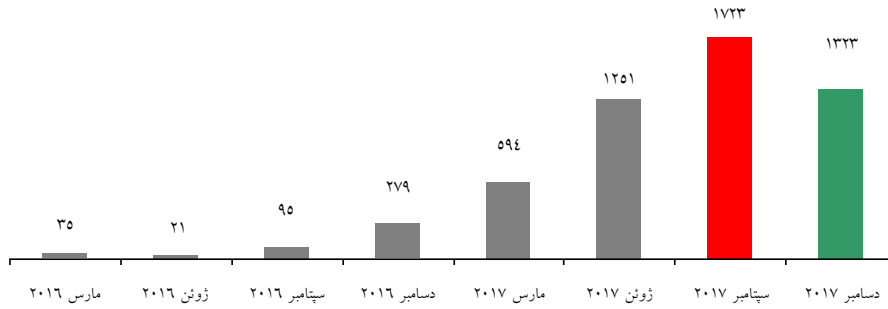
کیفیت نیروهای وزارت دفاع آمریکا در سوریه (تا دسامبر ۲۰۱۷)

مجموع		گارد ساحلی	نیروی هوایی	سپاه تفنگداران	نیروی دریایی	ارتش		
۱۱۴۷		۰	۱۹۴	۲۱۸	۳۱	۷۰۴	مأمور فعال	
مجموع	ذخیره گارد ساحلی	ذخیره نیروی هوایی	گارد ملی هوایی	ذخیره سپاه تفنگداران	ذخیره نیروی دریایی	ذخیره ارتش	گارد ملی / نیروی ذخیره	
۱۷۳	۰	۱	۱	۰	۴۰	۱۳۱		
جمع کل		مجموع	رکن چهارم وزارت دفاع	نیروی هوایی	سپاه تفنگداران	نیروی دریایی	ارتش	پرسنل غیرنظامی وزارت دفاع
۱۳۲۳		۳	۰	۱	۰	۰	۲	

(Defense Manpower Data Center)

1 Defense Manpower Data Center (DMDC)

نمودار شمار (۲): روند توسعه نیروهای وزارت دفاع آمریکا در سوریه تا پایان سال ۲۰۱۷

(Defense Manpower Data Center)

توجه به ترتیبات اداره نظامی آمریکا در سوریه شاخص مناسبی برای قضاوت درباره تأثیر تداوم حضور نظامی ایالات متحده بر شکل‌گیری نظم سیاسی آینده سوریه دارد. بر اساس آخرین گزارش بخش عملیات‌های احتمالی برون مرزی دفتر بازرسی کل ایالات متحده^۱، به کنگره آمریکا از عملکرد عملیات عزم ذاتی، ائتلاف در سوریه حداقل تا سال ۲۰۱۹ پنج محور استراتژیک را دنبال خواهد کرد (Operations Inherent Resolve Report to Congress (12), 2018: 82-90)

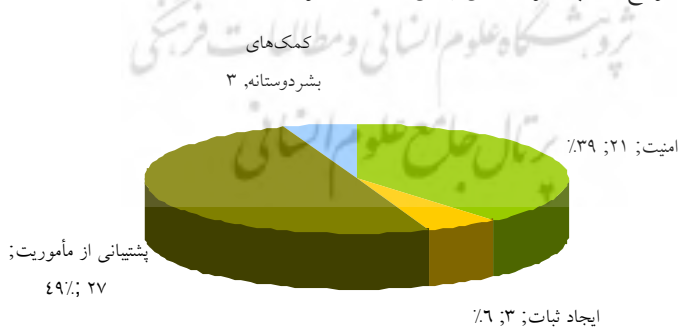
جدول شماره (۹):

محورهای استراتژیک مأموریت ائتلاف عزم ذاتی در سوریه

شرح	محورهای استراتژیک
شکست داعش بواسطه آموزش، مشاوره و کمک به معارضین منتخب سوری و هدایت عملیات‌های ضد تروریستی	امنیت
تمرکز بر توانایی دولت میزبان در همه سطوح برای نمایندگی اتباع و ارائه خدمات به آنان	حکمرانی و جامعه مدنی
تمرکز بر توانمندسازی افرادی که تحت تأثیر عملیات‌های احتمالی برون مرزی قرار گرفته‌اند. این روند شامل بازگرداندن یا حفظ آنان در خانه‌هایشان با ایجاد چشم‌انداز تأمین امنیت اولیه، ایجاد دولت و ارائه خدمات عمومی است.	ایجاد ثبات
تمرکز بر تلاش‌های اداری، لجستیک و مدیریتی که ایالات متحده را قادر به فرماندهی عملیات‌های نظامی، تقویت کشور میزبان و ارائه کمک‌های بشردوستانه به مردم محلی می‌نماید.	پشتیبانی مأموریت
تمرکز بر ارائه کمک‌های نجات‌بخش (حفظ حیات)، تسکین دهنده مصائب، حفظ کرامت انسانی در طول جنگ و پس از آن، جلوگیری از بروز بحران‌ها و ایجاد قدرت مقابله با آن‌ها.	ارائه کمک‌های بشردوستانه

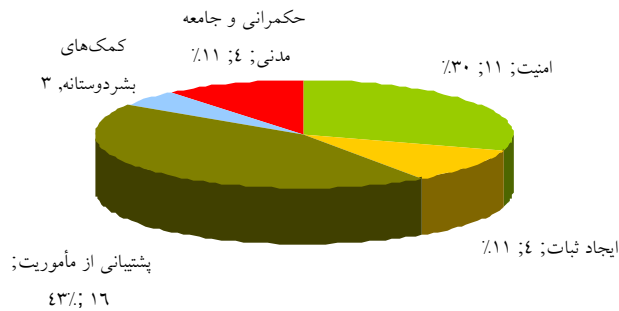
(Operations Inherent Resolve Report to Congress (12), 2018: 8-9)

نمودار شماره (۳): توزیع تناسب مأموریت‌های جاری ائتلاف در سوریه

(Operations Inherent Resolve Report to Congress (12), 2018: 82)

نمودار شمار (۴): توزیع تناسب مأموریت‌های برنامه‌ریزی شده ائتلاف در سوریه

(Operations Inherent Resolve Report to Congress (12), 2018: 90)

توجه به تمرکز مأموریت عملیات عزم ذاتی بر بخش امنیت و پشتیبانی از مأموریت پشتیبان این تحلیل است که حمایت از مستشاران پنتاگون و همپیمانان ائتلاف، محور اصلی مأموریت آمریکا در سوریه آینده را تشکیل خواهد داد که شامل مقابله با اقدام احتمالی ارتش سوریه نیز خواهد بود. نمونه چنین اقدامی روز هفتم فوریه ۲۰۱۸ در مقابله با تلاش شبه نظامیان حامی دولت سوریه برای حمله به نیروهای جبهه دموکراتیک سوریه در شرق فرات اتفاق افتاد که در نتیجه آن یک گردان شامل ۳۰۰ نفر و ادوات آن‌ها توسط حملات هوایی ائتلاف متلاشی شدند (Department Of Defense, 2018).

۸. تأثیر گشش شبه‌نظامیان همپیمان با ترکیه در شمال سوریه

ترکیه و آمریکا درباره قرار دادن حزب اتحاد دموکراتیک کردستان در فهرست سازمان‌های تروریستی اختلاف نظر دارند. (Country Reports on Terrorism 2016, 157: 2017) با وجود بر اساس اعلام رسمی واحدهای حمایت خلق شاخه نظامی حزب اتحاد دموکراتیک کردستان، در بازه زمانی بین جولای ۲۰۱۴ تا ژانویه ۲۰۱۶، حداقل نام ۵۳۰ نفر از اعضای پ.ک.ک در فهرست کشته‌شدگانی قرار داشت که وارد خاک سوریه شده و در صفوف واحدهای حمایت خلق جنگیده بودند. ۴۲۶ نفر از این افراد مرد و ۱۰۴ نفر نیز زن بوده‌اند که در چارچوب واحدهای حمایت زنان وارد میدین نبرد شدند. که ۷۰٪ از آنان از اعضای ترک‌تبار پ.ک.ک و ۳۰٪ نیز از اعضای عراقی‌تبار این سازمان بودند. (زمان‌الوصول، ۲۰۱۷: ۲۶۰-۱) بنابراین ترکیه پس از بی توجهی آمریکا و حزب

اتحاد دموکراتیک مبنی بر لزوم عدم ورود به اراضی غرب فرات، از بامداد روز ۲۴ آگوست ۲۰۱۶، بواسطه سازماندهی شبه نظامیان عرب مخالف دولت مرکزی، عملیاتی را با نام «سپر فرات»، آغاز کرد که محدوده اجرای آن از یک سو در طول ۹۰ کیلومتر نوار مرزی ترکیه از کرانه غربی فرات در جرابلس به سمت شرق تا اعزاز و از سوی دیگر تا شهر الباب در عمق ۴۵ کیلومتری خاک سوریه ادامه یافت که نتیجه آن عقب راندن جبهه دموکراتیک از جرابلس و حفظ شکاف عربی به مساحتی در حدود ۲۳۰۰ کیلومتر مربع بین دو کانتون کوبانی و عفرین بود. (مرکز عمران للدراسات الاستراتیجیه، ۲۰۱۶: ۷-۱)

ترکیه تلاش برای سازماندهی شاخه‌های متکثر نظامی معارضین در قالب ارتش ملی را آغاز کرد که هدف از آن علاوه بر ایجاد یک ساختار منسجم نظامی، مقابله با تهدید اقلیم فدرال شمال در مرزهای ترکیه و تغییر موازنه قدرت به نفع معارضین برای فشار به دولت مرکزی سوریه در راستای آغاز مذاکرات برای اصلاح قانون اساسی سوریه بر مبنای اصل تمرکز زدایی سیاسی بود. دولت ترکیه با اتکاء به این سازماندهی جدید عملیات دیگری به نام شاخه زیتون برای تسلط بر عفرین و پاکسازی کامل غرب فرات را آغاز کرد. (بکری، حورانی، ۲۰۱۷: ۱۳)

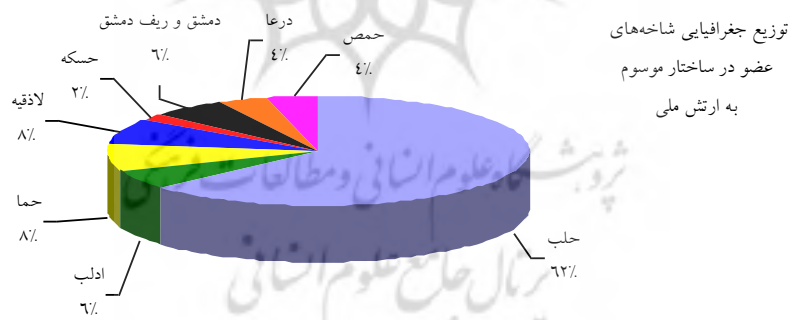
مسئولین نظامی و غیر نظامی دولت ترکیه روز ۲۴ اکتبر ۲۰۱۷ طی یک جلسه با اعضاء دولت موقت، ائتلاف شورای معارضین و فرماندهان شاخه‌های ارتش آزاد توافق نامه‌ای امضاء کردند که شامل تحویل اداره یکپارچه گذرگاه‌های مرزی ترکیه و سوریه به دولت موقت معارضین و تحویل عواید حاصل از آن به یک خزانه واحد برای اداره امور این دولت و توزیع عادلانه آن بین دولت موقت، شوراهای محلی و ارتش آزاد سوریه بود. بخش دیگری از این توافق نیز شامل ترتیبات انتقال دو مرحله‌ای مجموعه‌های نظامی به ساختار موسوم به ارتش ملی متشکل از سه سپاه «فیلق الجیش الوطنی»، «فیلق السلطان مراد» و «فیلق الجبهه الشامیه» بود که عملاً بخشی از چهار ائتلاف فعال در عملیات سپر فرات بودند و حتی نام آن‌ها نیز تغییر نکرده بود و از سوی دولت ترکیه دستچین شده بودند (الخلیج الجديد، ۲۰۱۷).

جدول شماره (۱۰): ترتیبات بازسازماندهی نظامی معارضین در قالب ارتش ملی

بازه زمانی	گنش
۲۴ جولای ۲۰۱۷	آغاز قطع تدریجی کمک‌های آمریکا به معارضین
۴ اگوست ۲۰۱۷	طرح تشکیل ارتش ملی
۳۰ اگوست ۲۰۱۷	پیشنهاد شورای اسلامی سوریه برای ادغام شاخه‌های نظامی در وزارت دفاع دولت موقت معارضین
۴ سپتامبر ۲۰۱۷	تعیین وزیر دفاع و اعطای مأموریت تشکیل ارکان ارتش ملی
۱۸ سپتامبر ۲۰۱۷	تعیین رئیس ستاد ارتش و ۱۱ معاونت منطقه‌ای برای ارتش ملی
۲۴ اکتبر ۲۰۱۷	تصویب ترتیبات تشکیل ارتش ملی در قالب سه سپاه
۲۰ ژانویه ۲۰۱۸	آغاز حمله ارتش ملی معارضین به کانتون عفرین در عملیات غصن‌الزیتون

(بکری، حورانی، ۲۰۱۷: ۱۳)

نمودار شماره (۵): توزیع جغرافیایی ساختار ارتش ملی

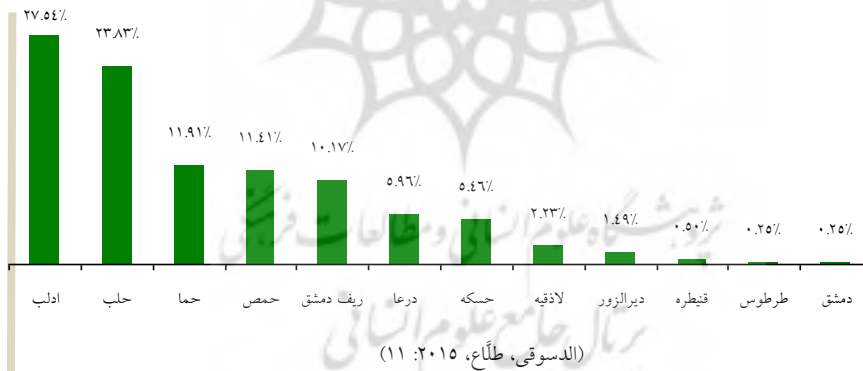

(بکری، حورانی، ۲۰۱۷: ۱۳)

توجه به تمرکز جغرافیایی ساختار موسوم به ارتش ملی شاخص خوبی برای تشخیص رویکرد احتمالی ترکیه و شبه نظامیان عرب مخالف دولت مرکزی سوریه برای ساختار سازی در شمال سوریه و در حد فاصل غرب فرات دارد. در عین حال این نسبت نشان حکایت از این دارد که تلاش برای ساختارسازی مخالفان عرب در سایر نقاط سوریه به

دلیل عدم برخورداری از حمایت خارجی از احتمال پابینی برخوردار است. مداخله مستقیم ترکیه در عملیات‌های سپر فرات و شاخه زیتون یک سپر حفاظتی برای شبه نظامیان عرب ایجاد کرد که مشابه سپر امنیتی آمریکا برای جبهه دموکراتیک سوریه در حوزه مأموریت ائتلاف است. بنابراین مبارزه با حزب اتحاد دموکراتیک کردستان به مخالفان عرب فرصت می‌دهد تا در محدوده جغرافیایی که در تسلط آن‌ها باقی مانده است، ساز و کارهای اداری و سیاسی با حفظ مصونیت از تهاجم دولت مرکزی ایجاد کنند. البته چنین ساز و کارهایی از سال ۲۰۱۱ در مناطق تحت کنترل آنان وجود داشته است، دولت موقت شورای معارضین سوریه با تصویب قانون شماره ۱۰۷، مقرر کرد تا مناطق تحت کنترل ارتش آزاد سوریه بواسطه تشکیل شوراهای محلی به شکل خودگردان اداره شوند. تعداد این شوراها تا سال ۲۰۱۵ به ۴۰۵ مورد در سرتاسر سوریه رسید که با نسبت متفاوتی از کارآمدی مشغول به اداره کارگزاری مناطق خود شدند. (الدسوقی، طلاع، ۲۰۱۵: ۱۰)

نمودار شماره (۶): نسبت توزیع استانی شوراهای اداره محلی دولت موقت معارضین در سوریه

مؤسسه مطالعات استراتژیک عمران وابسته به شورای ائتلاف معارضین که در استانبول ترکیه استقرار دارد، استراتژی اداره غیر متمرکز مناطق را در قالب کتاب‌های سالانه دوم و سوم این مؤسسه در سال‌های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ منتشر کرد. این دو کتاب با عناوین «آزمون‌های ملی در مواجهه با سیالیت صحنه سوریه»^۱ و «چالش‌های پیشرفت ملی در

۱. اختبارات وطنیه فی مواجهه سیوله المشهد السوری

خلال مداخله روسیه^۱ منتشر شدند. هادیا العمری، محمد منیر الفقیر و ایمن الدسوقی نظریه پردازان استراتژی جدید معارضین را در فصل سوم از کتاب دوم سالانه استراتژی جدید معارضین تحت عنوان «گزینه خودگردانی در آزمون بازسازی دولت سوریه»^۲ تئوریزه کردند و در فصل سوم از کتاب سوم ذیل عنوان «اداره محلی ضامن تشکیل دولت انتقالی»^۳ به تبیین لزوم اجرای استراتژی جدید معارضین پرداختند. استدلال آن‌ها به طور خلاصه بر این مبنا استوار است که باید یک شورای حکومتی متشکل از شوراهای محلی تحت کنترل معارضین، شوراهای تحت کنترل خودمدیریتی دموکراتیک در مناطق کُردی و شوراهای محلی دایر در مناطق تحت کنترل نظام ایجاد شود که به طور مشترک در چهار حوزه تشکیل حکومت، توسعه محلی، ارائه خدمات پایه، امور پناهندگان و آوارگان و مصالحه و انسجام ملی به فعالیت پردازد. این نظریه تنها نقطه امیدواری برای شکل‌گیری مرحله انتقالی و تشکیل ساختار سیاسی جدید را تقویت شوراهای محلی با مشارکت سازمان ملل متحد و فعالان مدنی قلمداد می‌کند که ساز و کار آن افزایش آگاهی عمومی، رقابت کارگزاری با دولت و انتقاد از سیستم و در نهایت پشتیبانی و بسیج اجتماعی برای ورود به دوره انتقالی برای تغییر دموکراتیک رژیم در سوریه خواهد بود (العمری و مجموعه الباحثین، ۲۰۱۷: ۶۶-۴۸).

۹. چالش‌های شکل‌دهی به نظم سیاسی جدید در سوریه

مخالفان عرب و حزب اتحاد دموکراتیک کردستان در الگوهای تجویزی خود شکلی از تمرکززدایی اداری را دنبال می‌کنند که محوریت آن حفظ سازمان رزم و سلاح برای جلوگیری از بازگشت دوباره حاکمیت دولت مرکزی به مناطق تحت کنترل آن‌ها است. این روند علاوه بر چتر حفاظتی امنیتی، مستلزم اصلاح قانون اساسی سوریه است، با وجود این فقدان مشروعیت حقوقی مداخله آمریکا و ترکیه، علیه اعمال زور احتمالی دولت سوریه علیه شبه نظامیان یک چالش جدی برای تثبیت وضعیت اقلیم فدرال شمال و ساختار شورایی معارضین محسوب می‌شود. تداوم حضور ائتلاف بعد از نابودی مراکز ثقل داعش در سوریه با چالش حقوقی روبرو است. دولت سوریه از شورای امنیت

۱. تحدیات النهوض الوطني إبان التدخل الروسي

۲. خيارات الامرکزیه فی اختبارات إعادة بناء الدولة السوریه

۳. الاداره المحليه کضامن لبناء الدولة فی المرحلة الانتقاليه

درخواستی برای مداخله این نهاد یا تشکیل یک ائتلاف بین‌المللی برای مبارزه با داعش نکرده بود، اما با وجود عدم رضایت دولت سوریه برای مداخله نظامی علیه داعش در خاک این کشور، سامانتا پاور نماینده آمریکا در سازمان ملل، روز ۲۳ سپتامبر ۲۰۱۴ با استناد به پیوست‌های قطعنامه‌های S/2014/691 و S/2014/440 در شورای امنیت که استمداد رسمی دولت عراق از شورای امنیت و سایر کشورها برای مبارزه با داعش مطرح شده بود به عدم توانایی رژیم سوریه برای مبارزه مؤثر با داعش و پناهگاه‌های امن این گروه اشاره و تصریح کرد که ایالات متحده حملات خود علیه داعش و گروه خراسان (القاعده) در سوریه را که منافع آمریکا در سرتاسر جهان را تهدید می‌کند آغاز کرده است (United Nations (S/2014/695), 2014:1-2). از سوی دیگر دولت سوریه از جولای ۲۰۱۷ با شیب ملایمی بازگرداندن حاکمیت به بخش‌های خارج از جغرافیای مأموریت ائتلاف و ترکیه بوده است و با اتکاء به همین پیشرفت و تغییر موازنه از ژنو ۸ هرگونه اصلاح قانون اساسی سوریه را به طور صریح رد کرده است (طالع، اولیفر، ۲۰۱۸: ۱-۱۴).

جدول شماره (۱۱): روند بازگشت

حاکمیت دولت مرکزی به اراضی سوریه (جولای ۲۰۱۷ تا مارس ۲۰۱۸)^۱

نسبت از کل خاک سوریه	هزار کیلومتر مربع	
٪۳۴	۶۳,۰۷۸	جولای ۲۰۱۷
٪۳۷,۲	۶۸,۸۷۵	اگوست ۲۰۱۷
٪۴۵	۸۳,۴۱۸	سپتامبر ۲۰۱۷
٪۴۶,۵	۸۵,۷۹۲	اکتبر ۲۰۱۷
٪۵۰	۹۳,۱۰۷	نوامبر ۲۰۱۷
٪۵۱,۸	۹۵,۹۷۴	دسامبر ۲۰۱۷
٪۵۲,۶	۹۷,۴۳۴	ژانویه ۲۰۱۸
٪۵۳,۴	۹۸,۷۵۲	فوریه ۲۰۱۸
٪۵۷,۷	۱۰۶,۷۳۰	مارس ۲۰۱۸

۱. این جدول بر اساس اطلاعات نقشه‌های نظامی منتشر شده توسط مرکز تحقیقات و مطالعات سیاسی و استراتژیک طوران و مرکز مطالعات استراتژیک عمران تنظیم شده است.

۱۰. تجزیه و تحلیل روند

شبه نظامیان حزب اتحاد دموکراتیک کردستان و مخالفان عرب در تلاش برای شکل دهی به نظم سیاسی در سایه حمایت نظامی خارجی هستند، اما استراتژی آمریکا مبتنی بر مداخله در روند جنگ داخلی سوریه نیست و دولت ترکیه نیز از رویارویی نظامی با دولت سوریه احتراز دارد. بنابراین دولت مرکزی در سرکوب معارضین عرب با کمترین چالش ممکن روبرو است، لذا تنها مسئله اولویت بندی اهداف مطرح است. از بین بردن ساختار شوراهای محلی در اراضی باقیمانده تحت کنترل مخالفان عرب و بازگرداندن حاکمیت به این مناطق به دلیل عدم برخورداری از حمایت آمریکا، به مراتب هدفی سهل الوصول تر از اعاده حاکمیت به بخش هایی است که ایالات متحده قویاً از ورود دولت مرکزی به آن ها جلوگیری می کند. بر اساس الگوی استاینلند درباره شبه نظامیان حامی دولت، حزب اتحاد دموکراتیک کردستان علیرغم هم پیمانی با دولت سوریه در چارچوب شبه نظامیان دشمن، قابل دسته بندی است که قادر است اهدافی را به طور قدرتمند در تعارض با الگوهای ایدئولوژیک رژیم حاکم بسیج کند. البته حزب اتحاد دموکراتیک کردستان الزاماً به مبارزه مستقیم با دولت نمی پردازد، بلکه خواستار توزیع مجدد قدرت در چارچوب ساختارسازی جدید است. براساس الگوی نظری استاینلند حزب اتحاد دموکراتیک کردستان به عنوان یک سازمان منظم، طیفی از نیروها با مجموعه ای از اهداف سیاسی، باورهای درباره جنبش و عمل و دیدگاه هایی درباره نمادهای سیاسی و مطالبات است که نمادی از انفجار فعالیت های ایدئولوژیک در دوره رقابت برای سازماندهی اقدامات و ستیز برای تسلط قلمداد می شود. ایدئولوژی های اداره حکومت در کارکنان حزب، بروکراسی و نظامی حزب اتحاد دموکراتیک کردستان نهادینه شده و از طریق فرایندهای رسمی و غیررسمی آموزش داده می شوند و با ایجاد جامعه پذیری تکثیر می شوند. بنابراین دولت مرکزی سوریه برای غلبه بر این حزب نیازمند برنامه ریزی و اجرای استراتژی به مراتب پیچیده تری نسبت به مخالفان عرب است.

۱۱. سناریوهای ممکن

سناریوی اول: براساس الگوی نظری استانیلند حزب اتحاد دموکراتیک کردستان و ساز و کارهای نظامی آن قدرتمندتر از آن هستند که در چارچوب **گروه‌های ناخوشایند** هدف سرکوب و نظارت دولت مرکزی قرار گیرند. بنابراین احتمال زیادی برای در پیش‌گرفتن **استراتژی مهار** از سوی دولت سوریه در قبال حزب اتحاد دموکراتیک کردستان وجود دارد. لذا ممکن است علیرغم فقدان مشروعیت مداخله ایالات متحده و ترکیه در سوریه، بازدارندگی ناشی از حمایت نظامی این بازیگران از شبه نظامیان کُرد و عرب، دولت سوریه را به پذیرش موازنه و اصلاح قانون اساسی در روند مذاکرات سیاسی بر مبنای قطعنامه ۲۲۵۴ وادار کند. نتیجه این روند تغییر ساختار سیاسی و تقسیمات اداری سوریه بر اساس الگوهای عملیاتی شده در اقلیم شمال و مناطق تحت کنترل معارضین عرب خواهد بود.

سناریوی دوم: ممکن است حمایت نظامی ایالات متحده و ترکیه از شبه نظامیان کُرد و عرب، دولت سوریه را به پذیرش موازنه در میدان نبرد نماید، اما از سوی دیگر استراتژی نظامی غیرتهاجمی آمریکا در سوریه برای اعمال نظم سیاسی مطلوب ایالات متحده، به دولت مرکزی فرصت می‌دهد تا از پذیرش ترتیبات قطعنامه ۲۲۵۴ و اصلاح قانون اساسی امتناع کند. در این شرایط ساختارهای ایجاد شده توسط حزب اتحاد دموکراتیک کردستان و معارضین عرب بدون کسب مشروعیت حقوقی به کار خود ادامه خواهند داد، اما این ساختارها با تغییر اولویت‌ها و استراتژی دولت‌های حامی در معرض اضمحلال قرار می‌گیرند.

سناریوی سوم: دولت سوریه به روند اعاده حاکمیت بر اراضی که مدعی خارجی ندارند ادامه خواهد داد و با پایان این مرحله، فشار حقوقی به آمریکا و ترکیه برای خروج آن‌ها از کشور را آغاز خواهد کرد. ممکن است بعد از پایان حمایت آمریکا، دولت سوریه قادر باشد حزب اتحاد دموکراتیک کردستان را با اعمال زور به شکل گسترده‌ای هدف قرار دهد، اما آن‌ها حتی اگر از نظر اندازه فیزیکی یا قدرت نظامی در شرایط حداقلی قرار گیرند به دلیل پایگاه اجتماعی قوی در مناطق کُردی سوریه، یک تهدید واقعی برای طرح سیاسی بنیادین دولت ایجاد می‌کنند که **استراتژی محو فوری** را امکان‌ناپذیر

می‌سازد. از سوی دیگر دولت مرکزی به ظرفیت حزب اتحاد دموکراتیک کردستان برای استفاده علیه مخالفان عرب نیازمند است.

نتیجه‌گیری

تداوم حضور نظامی آمریکا بدون موافقت دولت سوریه، در شرایطی که ایالات متحده استراتژی مشخصی برای براندازی رژیم در سوریه ندارد، عملاً یک برنامه فاقد هدف روشن محسوب می‌شود که در صورت هدایت یک پروژه فشار چندوجهی حقوقی و نظامی با چالش روبرو خواهد بود. بنابراین در محتمل‌ترین سناریو، دولت مرکزی سوریه با اتکاء به **استراتژی تبانی چند سطحی** از یک سو تلاش خواهد کرد تا همکاری با حزب اتحاد دموکراتیک کردستان را تحت عنوان یک **شریک تجاری** علیه مخالفان عرب ادامه دهد و از سوی دیگر با بسیج شبه‌نظامیان عشایر عرب علیه حزب اتحاد دموکراتیک کردستان، عملکرد این حزب و آمریکا در جغرافیای شرق فرات را مختل نماید. هرچند مخالفان عرب و حزب اتحاد دموکراتیک کردستان هر دو به سمت استقرار یک سیستم غیرمتمرکز سوق یافته‌اند، اما این به معنی پذیرش کیان‌گردی از سوی اعراب و دولت ترکیه نیست. همچنین انتظار می‌رود با توجه به پرهیز آمریکا از مداخله در جنگ داخلی سوریه، تعارض منافع آمریکا و ترکیه به تغییر اولویت ایالات متحده در حمایت از حزب اتحاد دموکراتیک کردستان ختم شود و این روند حزب را به سوی جلب حمایت دولت سوریه سوق دهد. این مناقشه امکان بازگشت حاکمیت به اراضی تحت کنترل حزب اتحاد دموکراتیک کردستان و مخالفان عرب را فراهم خواهد ساخت.

منابع

- إسمارت نيوز. ٢٠١٦. رفض من الوحدات الكردية و الحر لعمل مشترك بالرقعة و خلافات دولية تعززه،
[/https://smartnews-agency.com/ar/reports/206515](https://smartnews-agency.com/ar/reports/206515)
- اوجالان، عبدالله. ١٣٩٢. مانيفست تمدن دموكراتيك (مسئله كُرد و رهيافت دموكراتيك)، مترجم: آ. كاردوخ، مركز جلد پنجم، برلين، مركز نشر آثار و اندیشه های عبدالله اوجالان.
- الخليج الجديد، ٢٠١٧، اتفاق للمعارضة السورية حول المعابر وإنشاء جيش نظامي،
<http://www.thenewkhalij.org/>
- الدسوقي، أيمن، طَّلَاع، معن. ٢٠١٥. تحرير إدلب: امتحانٌ لا يقبل الفشل، مسار الإدارة المحلية وتعزيز الممارسة الديمقراطية، اسطنبول، مركز عمران للدراسات الاستراتيجية.
- زمان الوصل، ٢٠١٧، ملف عن ضحايا قوات حزب العمال الكردستاني من غير السوريين والمُعترف بهم بموجب بيانات رسمية من قبل قوات YPG مايسمى حماية الشعب، سنابلي، اردشير، آزاد، اميرحامد. ١٣٩٥. تشكيل خودمديريتي دموكراتيك در كردستان غربی (روزاوا) و تأثير آن بر نظم منطقه ای غرب آسيا، فصلنامه مطالعات خاورميانه، سال بيست و سوم، شماره ٨٤، تهران، مركز پژوهش های علمی و مطالعات استراتژيك خاورميانه.
- السورية نت. ٢٠١٧. حزب الاتحاد الديمقراطي يؤكد على ضرورة بقاء الأسد بالسلطة ويقدم مشروع دستور سوري لموسكو، حزب الاتحاد الديمقراطي،
[/https://www.alsouria.net/content](https://www.alsouria.net/content)
- العمرى، هاديا، الدسوقي، أيمن، الفقيه، منير. ٢٠١٧. الإدارة المحلية كضامن لبناء الدولة فى المرحلة الإنتقالية، تحديات النهوض الوطنى إبّان التدخل الروسى، الكتاب السنوى الثالث، اسطنبول، مركز عمران للدراسات الاستراتيجية.
- المركز الإعلامى لقوات سوريا الديمقراطية (الف). ٢٠١٧. المرصد السورى: الفيدرالية الكردية تضم ٣ أقاليم و ٦ مقاطعات... و «الرقعة رهن التحرير»،
[/http://sdf-press.com/2017/07](http://sdf-press.com/2017/07)
- المركز الإعلامى لقوات سوريا الديمقراطية (ب). ٢٠١٧. إلهام أحمد: نحن الغطاء السياسى لمجلس الرقعة، مركز عمران للدراسات الاستراتيجية. ٢٠١٦. واقع الإدارة الذاتية فى الشمال السورى، تقرير خاص لوحدة معلومات المركز، اسطنبول، مركز عمران للدراسات الاستراتيجية.
- مركز عمران للدراسات الاستراتيجية. ٢٠١٥. الإدارة المحلية فى مناطق كرد سورية عفرين نموذجاً، دراسة، مسار الإدارة المحلية وتعزيز الممارسة الديمقراطية، اسطنبول، مركز عمران للدراسات الاستراتيجية.
- مُلارشيد، بدر. ٢٠١٧. البنى العسكرية والأمنية فى مناطق الإدارة الذاتية، اسطنبول، مركز عمران للدراسات الاستراتيجية.

- Casagrande, Genevieve. 2016. The Road to Ar-Raqqah: Background on the Syrian Democratic Forces, Backgrounder, Understanding war,
<http://www.understandingwar.org/sites/default/files/The%20Road%20to%20ar-Raqqah%20ID%20FINAL.pdf>
- CJTF-OIR. 2017. Syrian Arab Coalition commences anti-ISIS clearing operations in the Khabur River valley,
<http://www.inherentresolve.mil/News/News-Releases/Article/1304356/syrian-arab-coalition-commences-anti-isis-clearing-operations-in-the-khabur-riv/>

- Clawson, Patrick. 2016. Syrian Kurds as a U.S. Ally: Cooperation and Complications, Policy Focus 150, the Washington Institute for Near East Policy,
http://www.washingtoninstitute.org/uploads/Documents/pubs/PolicyFocus150_Clawson.pdf
- Country Reports on Terrorism 2016. 2017. United States Department of State Publication Bureau of Counterterrorism,
<https://www.state.gov/documents/organization/272488.pdf>
- Craig, Dylan. 2012. Proxy War By African States 1950-2010, faculty of the school of international service of American university,
- Croicu, Mihai Cătălin. Höglbladh. Stina. Pettersson. Therése. Themné. Defense Manpower Data Center,
https://www.dmdc.osd.mil/appj/dwp/dwp_reports.jsp
- Department Of Defense Budget Fiscal Year (FY) 2018. 2017. Office of the Secretary Of Defense, <https://www.occrp.org/documents/the-pentagon-is-spending-2-billion-on-soviet-style-arms-for-syrian-rebels/Pentagon8.pdf>
- Department Of Defense. 2018. Mattis Clears Up DACA Deportation for Service Members, Washington,
<https://www.defense.gov/News/Article/Article/1436594/mattis-clears-up-daca-deportation-for-service-members/>
- Erkmen, Serhat, 2012. Kurdish Movements in Syria. Orsam center for Middle Eastern strategic studies.
http://www.orsam.org.tr/en/enUploads/Article/Files/2012828_127%20in%20yeni.pdf
- http://aladinrc.wrlc.org/bitstream/handle/1961/11012/Craig_american_0008E_10234display.pdf?sequence=1
- Human Rights Watch. 2014. Under Kurdish Rule Abuses in PYD-run Enclaves of Syria, 2014.
<http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/syriakudrs0614webcover.pdf>
- Izady, Michael, Iran Religions- version 15, Maps and Statistics Collections, 2016, http://gulf2000.columbia.edu/images/maps/Iran_Religions_1g.png
- Kurd Watch (Report 4). 2009. The Al-Qamishli Uprising The beginning of a new era for Syrian Kurds?,
http://www.kurdwatch.org/pdf/kurdwatch_qamischli_en.pdf
- Kurd Watch (Report 5). 2010. Stateless Kurds in Syria Illegal invaders or victims of a nationalistic policy?,
http://www.kurdwatch.org/pdf/kurdwatch_staatenlose_en.pdf
- Kurd Watch (Report 6). 2010. Decree 49 — Dispossession of the Kurdish population?,
http://www.kurdwatch.org/pdf/kurdwatch_dekret49_nivisar_en.pdf
- Kurd Watch Report (1). 2009. The Kurdish policy of the Syrian government and the development of the Kurdish movement since 1920, European Center for Kurdish Studies Emser Straße 26,
http://www.kurdwatch.org/pdf/kurdwatch_einfuehrung_en.pdf

- Kurd watch, 2011.A. Salih Muslim Muhammad, chairman of the PYD:Turkey's henchmen in Syrian Kurdistan are responsible for the unrest here: October 20, 2011: <http://www.kurdwatch.org/html/en/interview6.html>
- Lotta. 2011.UCDP External Support Project -Disaggregated/Supporter Dataset Codebook, Uppsala Conflict Data Program UCDP Department of Peace and Conflict Research, Uppsala University, http://ucdp.uu.se/downloads/extsup/ucdp_external_support_disaggregated_codebook_1.0.pdf
- Middle East Report N°136. 2013. Syria's Kurds: a Struggle within a Struggle <http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Middle%20East%20North%20Africa/Iraq%20Syria%20Lebanon/Syria/136-syrias-kurds-a-struggle-within-a-struggle.pdf>
- Ocalan, Abdullah. 2011. Democratic Confederalism, Published by Transmedia Publishing Ltd. – London, Cologne, <http://www.freeocalan.org/wp-content/uploads/2012/09/Ocalan-Democratic-Confederalism.pdf>
- Operation Inherent Resolve Report to the United States Congress. 2017. Lead Inspector General for Overseas Contingency Operations, https://oig.usaid.gov/sites/default/files/otherreports/quarterly_oir_063017.pdf
- Operations Inherent Resolve and Pacific Eagle/Philippines Quarterly Report to Congress, Oct. 1 to Dec. 31, 2017, P: ii, [lig_oco_oir_inbrief_q4_122017-1.pdf](http://www.oir.dod.gov/sites/default/files/otherreports/quarterly_oir_063017.pdf)
- Staniland, Paul. 2015. Militias, ideology, and the state, Journal of Conflict Resolution, 59(5), The Pearson Institute Discussion Paper No. 23, https://thepearsoninstitute.org/sites/default/files/201702/23.%20Staniland_Militias%2C%20ideology.pdf
- Tanir, Ileana, Vladimir van Wilgenburg & Omar Hossino. 2012. Unity or PYD power play? Syrian Kurdish dynamics after the Erbil Agreement, London, the Henry Jackson Society, http://henryjacksonsociety.org/wp-content/uploads/2012/10/HJS_Unity-or-PYD-Power-Play_-Report.pdf
- Tass. 2017. Syria's draft constitution envisages republican form of government - Russian General Staff Russian Politics & Diplomacy, <http://tass.com/politics/927868>
- Tejel, Jordi. 2009. Syria's Kurds History, politics and society, published by Rutledge is an imprint of the Taylor & Francis Group, <http://www.kurdipedia.org/books/74488.pdf>
- U.S Department of state. 2017. Statement on Russia, Turkey, and Iran's De-Escalation Zones Plan for Syria, Press Statement, Heather Nauert Department Spokesperson, <https://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2017/05/270647.htm>
- U.S Department of state. 2018. Remarks on the Way Forward for the United States Regarding Syria, Remarks, Rex W. Tillerson, Secretary of State, Hoover Institute at Stanford University, Stanford, CA, <https://www.state.gov/secretary/remarks/2018/01/277493.htm>

United Nations (S/2014/695). 2014. Letter dated 23 September 2014 from the Permanent Representative of the United States of America to the United Nations addressed to the Secretary-General, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2014_695.pdf

Youra, Ryan Justin. 2014. Power plays: Exploring power and intervention in proxy wars, Submitted to the University Honors Program of American University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Bachelor of Arts University Honors in International.

